

**R. P. Honorati Fabri, Societatis Jesu Theologi,
Apologeticus Doctrinæ Moralis Eiusdem Societatis**

Fabri, Honoré

Coloniæ Agrippinæ, MDCLXXII

Observatio quarta adversùs Sinnichium; non magis reprehendi in sacris
literis nimis laxantes, quam nimis stringentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94565](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94565)

agere ibi, & in toto eo libro Lactantium, qui propter eam rectè præmittit, *Ne trahamur auctoritate cuiusquam quæ prohibitio accepta universaliter de rebus etiam aliis est inopiens, & nefaria.*

ART. XLIV. Alterum nota dignum in eodem discursu est oppositio, quàm inducit Sinnichius Christum inter & Dianam. Sed ego consuleus arbitror illam penitus omittere, & solum adverte controversiam inter Sinnichium, & eos, quos impugnandos ipse sibi proposuerat, non esse, an sit angusta porta, & arcta via, quæ ducit ad vitam, lata verò, & spatiosa, quæ ducit ad perditionem. In hoc enim utroque constantissimè asserendo Catholici omnes, atque ii maxime, de quibus ut displicentibus sibi præloquebatur supra Sinnichius, art. 14. unanimiter conveniunt, nec nisi conveniendo Catholici esse possent, & siquidem mediocri saltem attentione observare Sinnichius voluisset, vel solum illud caput quintum Matthæi, cuius mox memini, dubitare minimè potuisset, quin porta cæli sit angusta, & arcta via, retentis tamen solis documentis ethicis, quæ sunt de fide, ideoque retinentur ab omnibus Catholicis, tametsi excludantur de cætero angustia omnes, & arctitudines, quas excludere nititur Diana, & alii communiter Doctores Catholici suffragatores opinionis probabilis, & ideo inter alia illi suffragantes, ne portam, & viam Paradisi, quæ certò ac indubitanter, & juxta ceteras, ac indubitatas regulas morum, angusta valdè, & arcta est, opinando reddant angustiorē, & arctiorem. Controversia igitur tantummodò est, quàm sit arcta, & angusta ea porta, & via? asserente Sinnichio, & negantibus nobis tam esse angustam, & arctam, ut non capiat utentem in opinabilibus opinione verè probabili, sed minùs probabili, minùsque certa. Hunc nimirum scopum proposuerat sibi Sinnichius, ut retulimus, art. 14. eundemque argumenta ejus, minimè tangunt, ut vidimus, & videndum adhuc est.

Observatio quarta adversus Sinnichium, non minùs reprehendi in sacris Literis, eos, qui nimis stringunt, & pungunt, quàm eos, qui nimis laxant, & palpant.

ART. XLV. Hæc observatio coincidit ferè eadem. Verùm quia sub his potissimum terminis sapius, & maxime debacchatur Sinnichius adversus suffragatores opinionis probabilis, necesse est illum eatenus audire seorsim, atque ea præsertim considerare, quæ ponderat ex professo, cap. 95. §. 355, ubi primo loco producit illud apud Isa. 3. 12. *Popule meus, qui te beatum dicunt, ipse te decipiunt, & viam gressuum tuorum dissipant.* Tum, ut manifestet hoc testimonium pertinere ad patronos probabilitatem, & legitimè adversus ipsos usurpari, remittit Lectori ad verba Hieronymi, quæ antè retulerat, §. 347. Ubi Hieronymus invehitur in nicæ, ipso fatente, & pro viribus cooperante Sinnichio, adversus Hæreticos docentes solam fidem absque operibus suffice-

re ad salutem vitæ æternæ. Addit Hieronymus Bellum in commentario hujus loci: *Quisquis, ait, non sunt eos, qui defecerunt à zelo prædecessorum, nam ingratum sensu ipso inaniæna est, & tristitia parit, sed illi pedum eorum conturbat.* Subjungit deinde Augustinum optimè perstringentem eosdem palpantes, §. 59. inter §. 3. tanquam significatos per venditores olei, in parabola de virginibus fatuis. *Vendunt, ait, oleum adulatores, quia sive falsa, sive ignorata laudent animas in errorem mittunt, & evana gaudia, neque gentes quod scriptum est. Qui vos felices dicunt, in errorem vos mittunt.* Plaudit post hæc Cypriano pulcherrè appoliè d. centi, lib. de lapsis num. 59. *Cum inquit sit, Qui vos felices dicunt, in errorem vos mittunt, & factas pedum vestrorum turbant, qui peccantem blandimenta adulantibus palpat, peccandi fomitem subministrat, ut comprimit delicta ille, sed nutrit. At qui consilium formibus, &c. Et epist. 28. Salubria nostra, & vera consilia promouent, domi blanditiis, & palpationibus perniciosa lulari veritas impeditur.* Interjectis mox quibusdam Caramuelis, adversus ista saluberrima documenta, laudibus, & encomiis, quibus ille plaudit Digne, de opinionibus nonnullis benignioribus ad probabilitatem per eum perductis, pergit Sinnichius exponere ipsam expressionem, & commendationem descriptam, his S. Paulini verbis, epist. 50. ad Celsinum. *Adulatorum assentationes, & noxia blandimenta palant, velut quasdam animas pestes fugi. Nil est quod tam facile corrumpat mentes hominum, nil quod tam dolus, & mali animum feriat vulnere; unde & quidam sapienter ait: Verba adulatorum mollia, feriunt autem interiora verum.* Et post alia ejusdem sensus subdit, & applicat Sinnichius sic. *Haud aliter certe etiam bodie hi probabilitatem artifices haberi volunt humaniores, benevolentiores, longiores, adversarios autem suos traducunt, ut mollioribus, prærigidos, & conscientiarum carnifices, quoniam inopinari.* In eundem scopum accumulatur, §. 357. illud Jer. 12. *Est via, quæ videtur homini justa, novissima autem deducunt ad mortem: Et illud Isaia 5. 20. Ve qui dicit malum bonum, & bonum malum; ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras; ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum.* Eodem pertinent, quæ eadem oratione superaddit Sinnichius, §. 362. ex Ecclesi. 10. *Verba sapientum sicut stimuli, & quasi clavi in alium defixi.* Atque ut ex hoc loco appareat, enucleat laxitatem inventores habendi sunt in numero sapientum, audiendum dicit Sinnichius Hieronymum ibi dicentem inter alia: *si igitur sermo non pergit, sed oblectationem facit auditibus, iste non est sermo sapientis: Verba quippe sapientum sunt sicut stimuli.* Verba autem insipientum comparantur & converso pulvillis, & cervicalibus apud Ecclesi. 10. 18. *Ve qui consuunt pulvillis sub omni cubito manus, & faciunt cervicalia sub capite universa ætate ad captandas animas.* Quod optimè exponens Gregorius lib. 8. moral. cap. 4. *Ad hoc, ait, pulvillis parit, ut mollius quiescat. Quisquis ergo male agens adulatur, pulvillum sub capite, vel cubito sacro ponit, ut qui corripitur ex culpa debuerat, in ea ipsa laudibus mollior quiescat.* Cum igitur auctor asserentes licitum esse usum opinionis conjunctivæ, & sic probabilis, adulentur male agentibus, ne pungat eorum sermo, & dicant bonum malum, tenebras lucem, atque beatum prædicent populum, indulgentem utique appetitui sensitivo, &c. idque manifestum, nec probandum, sed supponendum. Concluditur planè eos esse insipientes, reprobatos.

Deo doctrina fautores nefarios, ac proinde ad audiendum minime esse, nec tunc conscientia assentiri quemquam illis posse.

ART. XLVI. Respondeo, quod semel, ac iterum necesse fuit respondere, & quivis sponte consensit responderi debere, nil hæc, aut quidquam proferat responderi debere, nil hæc, aut quidquam horum ulla ex parte pertinere ad controversiam, quæ de agere proposuerat Sinnichius; nempe de usu, illicito, seu illicito opinionum probabilium. Et quidem quoad primum textum ex Isaia de Doctoribus beatificantibus populum Dei, idèdque decipientibus illum, & dissipantibus viam gressuum ejus, appareat quiddam ex his ipsis SS. PP. testimonis, quæ commentari vice circumponit illi Sinnichius. Quia S. Hieronymus tradit ex professo, eo textu percelli hereticos bonorum operum contemptores, & negantes eorumdem operum ultra fidem necessitatem ad salutem vitam æternam, atque in eundem scopum eodem utitur textu ipse quoque Sinnichius loquens jam prædicato. Basilus autem eadem Isaia verba contorquet adversus homines implicite, atque opere ipso hereticantes, qui videlicet beatificant, seu approbant, ac laudant delinquentes; atque testimonibus suis advocant ab studio emendationis, & mortificationis passionum eos, qui defece- runt à zelo, & sanctis prædecessorum exemplis. Quis sane manifesta relegenti utrumque ea testimonio- rum, prout referuntur à Sinnichio, multò verò magis volenti confiderare eorum apud Autores suos contextum. Is igitur poterit sibi in animum inducere, ea testimonia ad rem propositam pertine- re, qui poterit credere, nihil differre hæreses, & palpationes hereticas, ab opinionibus probabili- bus.

ART. XLVII. Ad Augustinum quod attinet, sciendum est in ea questione de parabola decem nigropium, per unumquemque earum quinarium intelligi ab Augustino continentiam à carnalibus quique sensum illecebris; atque continentiam contra Deo utque Deo placeant dici Virgines pruden- tes; fatuas verò continentiam eorum hominibus, quæ hominibus placeant, ac probentur, & laudem oculis reportent humanam. Porro per oleum intel- ligatur gaudium, & lætitiā quæ per prudentes quæ- ritur in testimonio Dei, & propriæ conscientie, quod intrinsecus cor; per fatuas verò in fallaci homi- num testimonio, quod solam respicit exteriorem apparentiam. Hinc fatuæ petentes oleum à pruden- tibus sub adventum sponsi Christi supremi Judicis, merito ab iis remittuntur ad venditores olei, qui- bus velle cavere, id est, ad homines laudantes tur- pis lucri gratia exteriorem operum apparentiam, nulla habitatione interioris, seu pravæ, seu rectæ intentionis, ac electionis. Hæc nimirum est iustis- sima adulatorum descriptio à Sinnichio relata. Re- lata verò adversus patronos probabilitatum eodem quoque referri potuisset adversus Astrologos, Med- icos, Pictores, &c. Quia probabilitatum Patroni scribunt pro toto genere humano, pro presentibus, & absentibus, atque futuris, prudentibus, & fatuis, amicis, & inimicis. Neminem proinde caprant, & à nemine lucrum, aut quærent, aut sperare possunt: quod caput est, quidquid seu laudant, seu vici- perant, dirigitur primò, & principaliter non ad exteriorem, ac sensibilem operationum apparen- tiam, sed ad realem internarum electionum hone- statem, ac inhonestatem: Hæc omnia sunt mani- feste contraria iis omnibus, quæ tradit Augustinus de venditoribus olei. Ineptit igitur manifestè Sin-

Pars II.

nichius enim olei, & operæ jactura. Ex eadem adu- latorum, & probabilitatum mutua maxima dissi- militudine, quinimò oppositione constat clarè, quæ à Cypriano, & Paulino dicuntur adversus adula- tores, quæque plenius plaustris convelli in eundem sco- pum facile possent, non magis tangere patronos probabilitatum, quàm tangant prudentes, libera- les, eutrapelos, quæ dicuntur adversus astutos, pro- digos, scurras, & sic de similibus.

ART. XLVIII. Haud est obscurior aberratio, à scopo in reliquis textibus à Sinnichio productis. In illo Proverbiorum: *Est via, quæ videtur homini iusta; pe viam istam intelligitur, uti refert Cornelius ibi, à nonnullis mens, seu voluntas libidine obcecata; ab aliis scilicet temporalis, ab aliis error, aut in fide, ut Atheismus, Gentilismus, Hæresis, aut in moribus, ut quod furtum, fornicatio, vindicta, & similia non sunt mala: à nemine autem, præterquam à Sinnichio intelligitur per viam illam opinio proba- bilis. Similiter commiseratio illa, seu potius ex- probratio Isaia de dicentibus malum bonum, & è converso non cadit super opinantes in materia con- troversa, atque omnibus hinc & inde debetè consi- deratis adhuc incerta, propterea quoque uno affirmante, & alio negante talem aliquam actionem, vel omis- sionem esse peccaminosam, quorum proinde al- teruter necesse est, ut quod re ipsa est bonum, dicat malum, aut è converso. Si enim supra istiusmodi opinantes caderet ea commiseratio, seu exprobra- tio, numerandi necessario essent inter Doctores miserrabiles, & deplorabiles, ac detestandos, vel D. Thomas, vel D. Bonaventura, vel uterque se- cundum diversas quæstiones morales, & sic de aliis pluribus laudabilium, & optimorum Doctorum bi- nariis sæpè invicem dissentientibus, atque contra- dicentibus circa bonitatem & malitiam plurium o- perationum. Deinde modus ipse loquendi Prophe- tæ demonstrat clarè non esse sermonem de bonitate, & malitia controversis; tum quia id, cuius seu bo- nitas, seu malitia controvertitur probabilibus, id est, æqualibus, aut ferè hinc & inde argumentis, nec bonum dicitur, ac supponitur absolute, nec malum, sed cum addito; videri bonum potius, quàm malum, aut è converso; tum maxime, quia opinio probabilis, nec quæ vera est, tantam habet conspicuitatem, nec tantam caliginem, quæ falsa est, ut possit ore pleno altera dici lux, & altera te- nebræ, & sic de objecto utriusque, prout ipsis su- best. Cadit itaque prophetica ea deploratio supra solos tantæ cæcitatatis homines, ut vitia certa, ac ma- nifesta approbent, deprædicent, ac magnificent tan- quam virtutes, atque è converso, contradicentes eatenus, vel manifestæ divinæ revelationi, vel evi- denti rationi, atque ita ea verba intelligunt omnes interpretes.*

ART. XLIX. Circa textus illos duos, qui su- persunt Ecclesiasticis de stimulis, & clavis sapientum, & Ezechielis de pulvillis, ac cervicalibus palpo- num cum ponderationibus Hieronymi, & Grego- ri, aliisque à Sinnichio adjunctis audiendus est D. Thom. 2. 2. quæst. 115. art. 1. ad 1. *Laudare ali- quem contingit, & bonè, & malè, prout scilicet debi- ta circumstantia, vel servantur, vel prætermittuntur. Si enim aliquis aliquem velit delectare laudando, ut ex hoc eum consoletur, ne in tribulatione deficiat, vel etiam, ut in bono proficere studeat, aliis debitis circumstantiis observatis, pertinebit hoc ad prædictam virtutem ami- citiæ. Pertinet autem ad adulationem, si quis velit ali- quem laudare, in quibus non est laudandum, quia* fortè

D

forte mala sunt, secundum illud Psal. 9. Laudatur peccator in desideriis animæ suæ. Per hanc distinctionem componuntur inter se optime duo Pauli Apostoli de seipso testimonia, 1. ad Corinth. 10. 33. Sicut & ego per omnia omnibus placeo. Et ad Galat. 1. 10. Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem. Primum enim accipitur de iis, in quibus oportet placere proximo, alterum de iis, in quibus non oportet. Ut igitur Sinnichius quidquam faceret in rem suam, debuisset ostendere patronos probabilitatum laudare, quæ, aut quando, aut quantum non oportet; quod tamen ille tam non probat, vel etiam probare conatur, quam non ædificat, qui citratam pulsat: Profecto si quod dicitur de stimulis, & clavis sapientum, & additur de eorumdem sermone pungenti, accipitur cum universalitate distributiva, & absque distinctione, ac modificatione exposita à D. Thom. in iurenda imprimis foret Apostolo palponismi nota scribenti, 1. ad Corinth. 10. 25. Omne quod in macello venit, manducate. Et rursus: Si quis vos vocat infidelium, & vultis ire, omne quod vobis apponitur, manducate. Et cap. 7. 9. Quod si non se continent, nubant: Melius est enim nubere, quam uri. Quibus sunt similia alia non pauca in iurenda pungentia secundum se. Deinde in omni controversia de obligatione aliquid faciendi, vel omitendi assertiva obligationis sententia tenenda necessarium semper esset, ut vitaretur vitium adulationis. Quæ cum sint perabsurda, patet esse perabsurdum modum agendi Sinnichii supponentis, quod probandum erat, & probantis, quod erat supponendum, absque idonea distinctione, & modificatione.

ART. L. Verum quia ostores usus liciti opinionum practice probabilium universaliter omnium possunt prætexere, se agere laudabilius, dum longius recedunt ab extremo vehementius reprobato in sacris literis, & à SS. PP. uti colligere fortasse illis libebit ex testimoniis à Sinnichio productis adversus laxones, & palpones; non erit abs re, si paucis, quam pluribus ejusdem instituti prætermisiss, ostendero ex Apostolo tantum, & Augustino, non minus, quam illos ab eadem regula veritatis coargui, qui nimis stringunt, & pungunt, ut utraque nimietate utrimque æqualiter agnita, ac reprobata omnes unanimi studio contendamus ad auream mediocritatem, & inquiramus unicè veritatem, in qua illa sita est; inquiramus verò per principia immediata, & propria prætermisiss remotioribus huiusmodi, ac extraneis, una cum voluntaria huc illuc accommodatione eorum. Assumo itaque pro comparatione proposita, doctrinam inductivam obligationis non nubendi, & abstinendi à cibis, qui sunt delectabiles, esse sermonem proculdubio pungentem, & assimilem stimulis, ac clavis, & nil habentem commune cum pulvis, & cervicalibus; Videamus jam, an ea nihilominus doctrina sit sermo potius insipientis, & attendamus, quam fortiter, quam vehementer itascatur auctoribus illius Apostolus 1. ad Tim. 4. 1. Spiritus autem manifestè dicit, quia in novissimis temporibus descendent quidam à fide attendentes spiritibus erroris, & doctrinis Demoniorum, in hypocrysi loquentium mendacium, & cauteriatam habentium suam conscientiam (nil ferè atperius dicit Sinnichius contra nos) prohibentium nubere, abstinere à cibis, quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, & iis, qui cognoverunt veritatem. Quia omnis creatura Dei bona est, & nil reiiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur.

Videatur, si placet Augustinus utens hoc testimonio pro re partim eadem epist. 119. cap. 20. Item August. epist. 59. quæst. 7. prosequitur plurimum expositionem, & commendationem ejusdem apostolici documenti ad Coloss. 2. Ubi totus est de apostolis in removendis fidelibus à doctrina impientium illis obligationem servitatis, & omnem veteris legis, ut apparet ex iis vers. 16. Non ergo vos judicet in cibo, aut in potu, aut in parte dicitis, aut neomenia, aut sabbathorum. Et rursus, non in hortatur, ut nihili faciant, dicentes: Ne transgrediamini, neque contrahaveritis, quæ sunt omnia in iurenda ipso usu secundum præcepta, & doctrinas hominum. hunc scopum præmonet, vers. 4. Vos autem diligamus vos decipiat in sublimitate sermonum. Et rursus vers. 8. Videte ne quis vos decipiat per philosophiam, & omnem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa mundi, & non secundum Christum. Et demum, vers. 23. post reprobatam illa præcepta, & doctrinas hominum, subdit immediate, quæ sunt eadem rationem habentia sapientie (apparentiam) veritatis, & fucatum probabilitatem, in perfectione, & humilitate, & non ad parcendum operari. Ecce quam serò, quam ardentem persequitur Paulus palliatos zelo, quoniam stringunt, & imponunt onera gravia, in quos & Augustinus innotuit latè cum Apostolo loco indicato, tamen etiam vallati insuper prætextu venerabilis traditionis præceptorum, & doctrinæ communis, specie loquuta per Philosophiam, & sophismata, sublimitate sermonis præferentis Religionem, & humilitatem vixantem corpus, quæ est expositio Augustini, prædictum sub fin. quæstionis.

ART. LL. Locupletior est in eundem locum ejusdem Augustini, Epist. 89. quæst. 4. & 5, in quorum priori multis, & magnis argumentis recedit atroces divitum pungones, quorum doctrinam, divites non posse adipisci salutem vitam, præterquam venditis, atque in pauperes distributis facultatibus suis universis. Quamvis autem eam in rem uterentur verbis Christi Domini, Matth. 19. 21. Vade, & vende, quæ habes, & da pauperibus; & quæ magnum discipulis incedens horrorem, Marc. 15. 25. Facilis est camelum per foramen acus transire, quam divitem intrare in regnum Dei, abaque similia accumularent magis præferentia angustam eam, & arctam doctrinam, quam præ se ferant doctrinam nimis stringentium adversariorum nostrorum, testimonia Scripturæ, Patrum, & Sanctorum, quæ ponderant pro se, prætextum nihilominus in illos ab Augustino quæ loquuntur. Inter med. & princ. quæstionis dicit: Verum apostolus contra Dominum loquitur, an isti nesciant, qui loquuntur? Quid horum credat, eligat Christianus? Puto melius nos credere, istos nescire, quid loquantur, quam Paulum contra Dominum loqui. Et rursus inter med. & finem: Proinde isti desinant contra scripturam loqui, & suis exhortationibus ad majora se excitare, ut nona non damnent. Quod est simile nostris exhortationi, & desiderio de tutoribus, & præceptoribus ita præferendis, ut non reprobandum minus probabilia, minusque ita. Quo etiam modo pertinet, quod paucis interjectis subdubidem. Sed si verè pauperes Christi sunt, & non fidei sed Christo colligunt, infirmiora ejus membra quam puniunt, antequam sedes iudicarie acceptum, & prosequitur paulò post Augustinus, quasi Sinnichium specialiter conveniret: Puto enim, quod quidam eorum, qui hac impudenter, atque imprudenter garrunt,

Christianis, & pios in suis necessitatibus sustentat. Et mox iterum: Quamvis talia disputare, quæ huiusmodi disputant, non sit militare, sed rebellare: non sit plantare vineam, sed eradicare: non sit pacificos congregare, sed perditos à grege separare. Tum interiectis laudibus, & commendatione paupertatis summe perfectæ præ minus perfectæ, adjungit cautionem cum detestatione stringonum; Sic tamen, ut præcipue fana doctrina teneatur, nec eos, qui ista non faciunt, una continentia judicemus. Contextum, qui sequitur, utque ad finem questionis, quia longus est, & cetera est peropportuna, interitum exhibeo Adversariis nostris considerandum. Quod idem commendat, ait, quoniam isti, quando talia dicere prohibent, respondent eos talia disputare nolle, quoniam vitiosos sunt, & Dominica præcepta implere detrahunt. Et non quod cupidi, & avari: tolerabiliores in ea (Ecclesia Dei) sunt, quam isti, quia talia sermoneando, & disseminando hereditatem Domini, quæ usque ad fines terra dilatatur, atque diffunditur, hæc doctrina non sana perturbatur, atque evertere moliantur. Jam ex quest. 5. in qua agitur adversus imponentes obligationem nunquam ulla de causa jurandi, quorum sententiam reprobandam dicit Augustinus, proderit hæc ejus verba adnotare. Multo enim tutius, ut dixi, quantum alius atinet, nunquam juramus, ut sit in ore nostro: Et si, non, non: Sicut Dominus monet. Non quia peccatum est, verum jurare, sed quia gravissimum peccatum est, falsum jurare, quo citius cadit, qui consuevit jurare.

Art. LII. Non necesse est, ut superaddam ultimas multa illa, quæ latè prosequitur Augustinus, Epist. 86. adversus stringonem alium, cujus memini supra, art. 17. ubi prenotata sunt, quantum sufficit, quæ inde huc faciunt. Tantum superaddo accommodationem ad præsens consilium, quod ex Apollolo accommodat instituto suo Augustinus post medium ejus Epistolæ. Consilium Apolloli est: Qui manducat, non manducantem non spernat, & qui non manducat, manducantem non judicat: Accommodatio Augustini ad Urbicum est: Isto modo hoc temperamentum, quo scandala devitaret, inter jesum tantum salubro, & manducantes teneret, ut & ipsum non manducantem manducans quisque non sperneret, & ipse non manducans manducantem non judicaret. Similiter ego, ut & ego accommodem in rem meatu, Sinnichius, & si qui alii omnino cum eo sunt, aut unquam erunt, desinant judicare patronos usus liciti opinionum probabilium, confundendo eos cum adulatores, & palpatibus, laudantibus, quæ certò, ac manifestè mala sunt: sicut nos superselemus judicare patronos sententiæ negantis eundem usum probabilium confundendo eos, cum iis, qui omnes stringunt, seu amaris, ac litigiosis reprobandis, quæ certò ac manifestè bona sunt, aut indifferentia. Juvet attentè observare Chrysostomum longiori contextu abigentem à parvis initiis, & magnis progressibus doctrinæ tum nimum indulgentis, tum stringentis nimum, hom. 87. in Mattheum, post med. ab illis verbis: Solum mihi nonnumquam videri non tanto studio magna peccata esse vitanda, quanto parva & vilia. Et rursus ab illis: Certas adhuc addit (Diabolus) insidias, quibus Religiosos devotionis habitus ad peccandum impellit. Ejusdem rationis est, quod in materia longè diversa, dicit Philosophus, lib. 3. Rhetor. cap. 10. ante medium. Qui verò brevem esse afferunt narrationem oportere, ridiculi sunt; veluti qui interroganti pictori, durumne, an mollem pinset? Quod, inquit, esse impossibile bene pinset? Redditque

Pars II.

mox rationem: Bene dicere tamen, quod est oratoris proprium, nec in longo, nec in brevi est, sed in mediocri. Similiter ergo bonitas doctrinæ moralis non in eo sita est, quod delectet, nec in eo, quod contristet, stringat, aut laxet, sed in eo quoad neutrum nimis, id est, in aurea mediocritate, quæ veritati devincta est. Nihil ergo faciendum sunt quoad hoc punctum, quæ prosequitur Sinnichius de iis, qui nimis laxant, & quæ è contradici possunt de iis, qui nimis stringunt. Eò vel maxime, quia adulatorio, & litigium, seu sermo amarus sunt extrema vitiola opposita affabilitati, quæ est virtus, proinde utraque illa sunt æquè vitanda, nisi quod litigium, seu amaritudo sermonis est majoris malitiæ ex specie sua, idèque est magis vitanda per se, quam adulatorio, ut tradunt D. Thom. 2. 2. q. 116. art. 2. & duplici questione præcedenti, & ibidem reliqui Theologi, atque in Decret. dist. 47. cap. 3. & 5. clericus adulator, & maledicus pariter plebuntur, sed acius maledicus: & præterea in eadem dist. cap. 1. & 2. observare Sinnichius, & invicem conferre potuisset verba illa D. Gregorii de pulvis, & cervicalibus adversus adultores, & verba ejusdem Gregorii haud mitiora adversus elatos, & amatos Doctores, quibus & accommodat, quod apud Eccl. 34. 4. dicitur de pastoribus nequam: Sed cum austeritate imperabis eis. Patet itaque nullam superesse causam, imò nec prætextum superesse ullum rejiciendi sententiam nostram ex adulationis confinio, atque oppositæ sententiæ pusculum nocere asperitatis confinium, & Sinnichium ita excessisse ponderando, unde suggeret, ut non consideraverit, quod confugeret, aut quo appropinquaret. Quod tamen ultra dicta considerandum, vel maxime erat propter formidolosam comminationem Christi Domini adversus Doctores nimis duos, ac angustos, Matth. 23. 13. Va autem vobis scribe, & Pharisei hypocrite, qui clauditis regnum celorum ante homines. Vos enim non intratis, nec introeuntes finitis intrare, inducendo videlicet obligationes ultra modum, de quibus præmiserat, vers. 4. Alligent enim onera gravia, & importabilia, & imponent in humeros hominum; quæ onera exprimit deinde pluribus distinctè in decursu ejusdem capituli.

Observatio quinta de infidelitate, & ignorantia præcæ dispositionis vincibili, ac affectata reddita per Sinnichium probabilis.

Art. LIII. Postremus Sinnichii conatus tititatur incommotis, seu absurditate consequentium ad nostram sententiam. Hoc argumentum proponit & variis promovet exemplis, c. 99. §. 371. & 372. Nimirum si licitus universaliter esset usus opinionis probabilis, licitum impium fuisset apud Hebræos prope adventum Christi, & cum jam Christus adesset præsens, ut nec filii subvenirent indigentem parentum, nec debitores creditoribus satisfacerent, dummodò partem bonorum, quanta officio huic pietatis, & justitiæ sufficeret, & impendi alioqui deberet, reponerent in manibus Scribarum, & Phariseorum pro structura, aliisque usibus templi. Hoc enim licitum esse, & valde laudabile, ut ita fieret; docebant unanimi consensu Scribæ, & Pharisei Doctores ejus populi, ut tunc

D.

Hier.